

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

Кафедра технологій переробки та зберігання сільськогосподарської продукції

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор,
проректор з науково-
педагогічної роботи,
д.е.н., доцент

 Яремко Ю.І.

«28» 04. 2016 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ППСВ.01 ОРГАНІЗАЦІЯ СЕЛЕКЦІЙНО-ПЛЕМІННОЇ РОБОТИ В
РИБНИЦТВІ

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти третій «освітньо-науковий»
(бакалавр, магістр, доктор філософії)

освітньо-наукова програма «Водні біоресурси та аквакультура»
(шифр і назва спеціальності)

спеціальність 207 «Водні біоресурси та аквакультура»
(назва спеціалізації)

факультет рибного господарства та природокористування
(назва факультету)

Херсон 2016 – 2017 навчальний рік

Робоча програма з дисципліни «Організація селекційно-племінної роботи в рибництві» рівня вищої освіти, що навчаються за спеціальністю 207 «Водні біоресурси та аквакультура».

Розробник:

доктор с.-г.наук, професор Пелих В.Г.;
кандидат с-г. наук, доцент Шевченко В.Ю.

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри технологій переробки та зберігання сільськогосподарської продукції,
протокол № 7 від «06» квітня 2016 року

Схвалено методичною комісією факультету рибного господарства та природокористування
протокол № 7 «27» квітня 2016 року

Схвалено на Вченій раді факультету рибного господарства та природокористування
протокол № 7 «27» квітня 2016 року

Затверджено на Вченій раді Університету
протокол № 7 від «28» квітня 2016 року

В.о. завідуючого кафедри технологій переробки
та зберігання сільськогосподарської продукції,
к.с-г.н., доцент

_____

І.О. Балабанова

«06» квітня 2016 року

1. Опис навчальної дисципліни
«Організація селекціо-племінної роботи в рибицтві»

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність (напрямок підготовки), освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	вечірня форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань – <u>20</u> <u>Аграрні науки та продовольство</u>	Дисципліна самостійного вибору вищого навчального закладу	
Змістових частин – 2	Спеціальність: <u>207 «Водні біоресурси та аквакультура</u>	Рік підготовки:	
		1-й	1-й
Загальна кількість годин - 90		Семестр	
		2-й	2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента - 4	Освітньо-науковий рівень: третій кваліфікація - «Доктор філософії»	Лекції	
		10 год.	10 год.
		Практичні	
		8 год.	8 год.
		Індивідуальні	
		36 год.	36 год.
		Самостійна робота	
36 год.	36 год.		
Вид контролю: Залік			

Примітка: співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

- ✓ для денної форми навчання – 0,25;
- ✓ для вечірньої форми навчання – 0,25.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни: оволодіння різноманітними технологіями організації селекційно-плеємної рботи в галузях аквакультури та марикультури; формування глибоких і всебічних теоретичних знань з питань ведення селекційно-плеємної роботи.

Завдання дисципліни: вивчення законодавчої бази селекційно-плеємної роботи на Україні, сучасного стану ведення селекційно-плеємної роботи на Україні та в світі, базових підприємств та організацій, наявних селекційно-плеємних ресурсів.

Предметом дисципліни є методи та організаційна структура селекційно-плеємної роботи в аквакультури.

Знання та вміння, що формуються під час вивчення дисципліни. Після вивчення дисципліни здобувач третього «освітньо-наукового» рівня вищої освіти повинен:

Знати:

- ✓ Закони передачі спадкової інформації.
- ✓ Способи ведення селекційно-плеємної роботи.
- ✓ Стан ведення селекційно-плеємної роботи.
- ✓ Порядок ведення селекційно-плеємної роботи в господарствах різного рівня.
- ✓ Перспективи селекційної роботи з рибами, що культивуються в країні.
- ✓ Наявність селекційно-плеємних ресурсів в господарствах країни.

Уміти:

- ✓ Здійснювати технологічні операції по забезпеченню проведення плеємної роботи в рибних господарствах різного рівня організації.
- ✓ Організувати процес формування ремонтно-маточних стад риб.
- ✓ Адаптувати відомі селекційно-плеємні заходи до потреб конкретних господарств.
- ✓ На рівні учасника комісії провести акредитацію підприємства з селекційно-плеємної роботи.

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач: Формування глибоких і всебічних теоретичних знань з питань ведення селекційно-плеємної роботи. Оволодіння різноманітними технологіями організації селекційно-плеємної роботи в галузях аквакультури та марикультури.

Програмні результати навчання: *Знання та розуміння* основних схем селекційно-плеємної роботи. *Вміння* організації складних процесів формування ремонтно-маточних стад риб з адаптацією інноваційних (за умов їх наявності) селекційно-плеємних методів до потреб конкретних господарств. *Знання* сучасного стану ведення селекційно-плеємної роботи та наявних селекційно-плеємних ресурсів в Україні та світі. *Вміння* здійснювати технологічні операції забезпечення проведення плеємної роботи в рибних господарствах різного рівня та форми.

Програма навчальної дисципліни
Змістова частина 1. Принципи та основи селекційно-племінної роботи

Тема 1. Генетичні основи селекції риб. Механізм передачі спадкової інформації.

Селекція риб в історичному та регіональному аспектах. Дається характеристика стану та особливостей робіт в галузі селекції та племінної справи країн далекого, близького зарубіжжя та України. Вказується на причини, що спонукали проведення відповідних робіт, називаються імена дослідників в галузі селекції риб. Поняття каріотипу, мінливість та еволюція каріотипів риб. Генетика визначення статі. Закладка відтворювальної системи та диференціація статі у риб. Гаметогенез, гонадогенез. Овогенез та сперматогенез. Мітоз та мейоз. Запліднення. Стадії зрілості статевих залоз. Природний гіногенез та гібридогенез.

Тема 2. Цілі та напрямки селекції, способи розведення.

Біологічні особливості риб як об'єктів селекції. Господарсько-цінні ознаки різних видів риб. Основні напрямки селекції. Показники селекції. Способи розведення: чистопородне, інбридинг, схрещування, гібридизація. Генетичні методи селекції риб. Відбір та підбір.

Тема 3. Породи та порідні групи риб.

Поняття породи, її структура. Внутрішньопородні зональні типи, лінії та сімейства як елементи структури породи. Українські породи коропа: український лускатий та український рамчастий: екстер'єрні та господарські ознаки порід, переваги та вади окремих порід. Внутрішньопородні типи. Селекція лососевих, рослиноїдних, осетрових та інших риб. Міжвидова промислова гібридизація.

Змістова частина 2. Організація та проведення селекційно-племінної роботи

Тема 4. Організація селекційно-племінної справи в рибництві

Типи племінних господарств. Треступінчаста схема організації племінної роботи: племінні господарства вищого типу - племзаводи, репродуктори племінного матеріалу та товарні господарства. Селекційно-племінна робота в товарних господарствах. План селекційно-племінної роботи.

Тема 5. Вирощування племінного матеріалу

Цілі та завдання вирощування ремонту. Умови процесу вирощування, що забезпечують в перспективі отримання високопродуктивних плідників. Літнє вирощування ремонту та нагул плідників: режим живлення, контроль умов вирощування та росту риби. Зимівля племінного матеріалу: цілі та завдання. Оптимізація процесу зимівлі для максимального збереження кількості та якості племінного матеріалу. Приріст маси за вегетаційний сезон як показник якості племінного матеріалу. Лікувально-санітарні заходи в ході проведення селекційно-племінної роботи.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових частин і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Вечірня форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістова частина 1. Принципи та основи селекційно-племінної роботи												
Тема 1. Генетичні основи селекції риб. Механізм передачі спадкової інформації.	10	2	-	-	4	4	10	2	-	-	4	4
Тема 2. Цілі та напрямки селекції, способи розведення.	14	2	2	-	5	5	14	2	2	-	5	5
Тема 3. Породи та порідні групи риб.	16	2	2	-	6	6	16	2	2	-	6	6
Разом за змістовою частиною 1	40	6	4	-	15	15	40	6	4	-	15	15
Змістова частина 2. Організація та проведення селекційно-племінної роботи												
Тема 4. Організація селекційно-племінної справи в риборівництві	25	2	2	-	10	11	25	2	2	-	10	11
Тема 5. Вирощування племінного матеріалу	25	2	2	-	11	10	25	2	2	-	11	10
Разом за змістовою частиною 2	50	4	4	-	21	21	50	4	4	-	21	21
Усього годин	90	10	8	-	36	36	90	10	8	-	36	36

5. Темы лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістова частина 1. Принципи та основи селекційно-племінної роботи		
1	Генетичні основи селекції риб. Механізм передачі спадкової інформації.	2
2	Цілі та напрямки селекції, способи розведення.	2
3	Породи та порідні групи риб.	2
Змістова частина 2. Організація та проведення селекційно-племінної роботи		
5	Організація селекційно-племінної справи в риборівництві	2
6	Вирощування племінного матеріалу	2
	Разом	10

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Успадкування ознак, визначення коефіцієнтів успадкування.	2
2	Показники екстер'єру, розрахунки індексів екстер'єру. Інтер'єрні показники, що успадковуються, знайомство з методиками досліджень,	2
3	Породи та порідні групи. Вивчення ознак та властивостей основних порід.	2
4	Розрахунки плану селекційно-племінної роботи.	2
	Разом	8

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Фізіологічні та цитологічні особливості розмноження риб	9
2	Породи та порідні групи форелі, рослиноїдних, осетрових риб	9
3	Розрахунок плану селекційно-племінної роботи за завданням.	9
4	Організація проведення експертизи на присвоєння господарству статусу з селекційно-племінної роботи.	9
	Разом	36

8. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання виконуються за представленими темами та оформлюються у вигляді реферату. Індивідуальне виконання роботи здобувачем третього «освітньо-наукового» рівня вищої освіти дозволяє проявити творчі здібності, поглибити та закріпити знання із суміжних дисциплін. Індивідуальне завдання має доповнити вміння здобувача теоретичні знання вміло поєднувати з практичними для вирішення виробничих питань. Завдання здобувач виконує самостійно, попередньо ознайомитися з рекомендованими підручниками, посібниками та рекомендаціями.

Теми для виконання рефератів:

1. Організаційні основи племінної роботи.
2. Типи племінних господарств.
3. Племінний завод: вимоги, призначення.
4. Племінний репродуктор: вимоги, призначення.
5. Селекційний центр: вимоги, призначення.
6. Підприємство (об'єднання) з племінної справи у тваринництві: вимоги, призначення.
7. Підприємство (лабораторія) генетичного контролю: вимоги, призначення.

8. Порядок атестації суб'єкту племінної справи (присвоєння статусу та переатестація).
9. Вимоги до процесу вирощування ремонтно-маточних груп риб.
10. Інвентаризація та бонітування плідників: технологія проведення, показники, класи.
11. Інвентаризація та бонітування ремонту: строки, цілі, показники.
12. Мічення риб.
13. Лікувально-санітарні заходи при роботі з плідниками та ремонтом.
14. Принципи формування плану селекційно-племінної роботи в господарстві.

9. Методи навчання

Під час вивчення дисципліни «Організація селекційно-племінної роботи в риборівництві» використовуються такі методи навчання:

- інформаційно-ілюстративний метод – проведення лекцій із застосуванням таблиць і мультимедійних засобів;
- дослідницький метод – видача індивідуально-дослідних завдань, допомога та перевірка їх виконання.

Програмою підготовки за дисципліною «Організація селекційно-племінної роботи в риборівництві» передбачено проведення співбесід на практичних заняттях за матеріалами, що висвітлюються в лекціях. Рекомендується вивчення окремих питань шляхом проведення самостійних досліджень і висвітлювання їх результатів у встановленому порядку.

10. Методи контролю і самоконтроль в навчанні

Використовуються методи в основі яких лежить контрольно-регулювальна функція. Це означає, що контроль не повинен відокремлюватися від навчального процесу, а бути компонентом, який виконує навчальні, виховні, розвиваючі, спонукаючі функції. В роботі використовуються: метод усного контролю; метод письмового контролю:

- оцінка за здачу тем;
- підсумкова оцінка (залік).

11. Розподіл балів, які отримують здобувачі третього освітньо-наукового рівня

Поточне тестування та самостійна робота						Підсумковий тест (залік)	Загальна сума балів
Змістова частина 1.			Змістова частина 2.				
T1	T2	T3	T4	T5	T6		
10	10	10	10	20	20	20	100

Схеми оцінювання ДВНЗ «ХДАУ»

Національна диференційована шкала

Оцінка	Мін. рівень досягнень	Макс. рівень досягнень
Відмінно/Excellent	90	100
Добре /Good	74	89
Задовільно/Satisfactory	60	73
Незадовільно/Fail	0	59

Національна недиференційована шкала

Зараховано/Passed	60	100
Не зараховано/Fail	0	59

Шкала ECTS

A	90	100
B	82	89
C	74	81
D	64	73
E	60	63
Fx	35	59
F	1	34

Шкала ECTS недиференційована шкала

P	60	100
F	0	59

12. Методичне забезпечення

Ілюстративні матеріали, нормативно-довідкова література. Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment).

13. Рекомендована література

Базова

1. Базалій В. В., Шерман І. М., Пилипенко Ю. В., Основи рибогосподарської генетики. Навчальний посібник. – Херсон.: Олди-плюс, 2007. - 279 с.
2. Гринжевський М. В., Шерман І. М., Грициняк І. І., Василець С. В., Третяк О. М., Томіленко В. Г., Олексієнко О. О., Мрук А. І. Організація селекційно-племінної роботи в рибництві. - К.: Рибка моя, 2006. - 352 с.
3. Катасонов В.Я. Гомельский Б.И.- Селекция рыб с основами генетики. М.: Агропромиздат, 1991. -208с.
4. Кирпичников В.С.- Генетика и селекция рыб. Л.: Наука, 1987. -519с.
5. Шерман І.М., Гринжевський М.В., Грициняк І.І. Розведення і селекція риб. –К.: БМТ, 1999. – 238 с.
6. Шерман І.М., Гринжевський М.В., Грициняк І.І. Розведення і селекція риб. –Рівне: УДУВГП, 2002. – 246 с.

Допоміжна

1. Алимов С.І., Андрющенко А.І. Осетрівництво: Навч. посібник. – К., 2008. - 502 с.
2. Каталог пород, кроссов и одомашненных форм рыб России и СНГ. / МСХ РФ. Сост. Богерук А. К., Евтихиева Н.Ю., Илясов Ю. И. - М., 2001. – 206с.
3. Катасонов В.Я., Черфас Н.Б.- Селекция и племенное дело в рыбководстве. - М.: Агропромиздат, 1986. -182с.
4. Томіленко В.Г., Панченко С.М., Желтов Ю.О.- Розведення коропа. -К.: Урожай, 1978. -104 с.
5. Николукин Н. И. Отдаленная гибридизация осетровых и костистых рыб (теория и практика) М.: Пищевая промышленность, 1972. – 336 с.

6. Шерман І. М., Корнієнко В. О., Шевченко В. Ю. Осетрівництво: підручник. - Херсон: Олді-Плюс, 2011. – 356 с.
7. Шерман І.М. Ставове рибництво. - К.: Урожай,1994. -336с.

14. Інформаційні ресурси

1. Державний комітет рибного господарства України. Режим доступу.
<http://darg.gov.ua/>
2. ФАО. Аквакультура. Режим доступу. <http://www.fao.org/aquaculture/ru/>
3. Офіційний сайт Головного управління охорони водних біоресурсів:
<http://main.golovrubvod.kiev.ua>
4. Сайти наукових збірників:
  - http://www.chinaagrisci.com/Jwk_zgnykxen/EN/column/column194.shtml
  - <http://epubs.icar.org.in/ejournal/index.php/IJAgS/search/search?simpleQuery=Phaseolus&searchField=query>
  - <http://www.fao.org/land-water/databases-and-software/cropinformation/bean/en/>
  - <http://www.arpnjournals.com/jeas/index.htm>